

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 29.5.2009
COM(2009) 250 konč.

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o stanju na področju nadzora salmonelle, ki se prenaša s hrano, v EU

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o stanju na področju nadzora salmonеле, ki se prenaša s hrano, v EU

1. NAMEN

Namen tega sporočila je Evropski parlament in Svet obvestiti o stanju na področju izvajanja določb Skupnosti, katerih namen je nadzor salmonеле, in o rezultatih od sprejetja Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonеле in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali¹, ter Direktive 2003/99/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o spremljanju zoonoz in povzročiteljev zoonoz². Sporočilo poleg tega obravnava tudi drugo zakonodajo in dejavnosti Skupnosti za zagotavljanje/izboljšanje nadzora salmonеле v celotni prehranski verigi.

2. UVOD

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) in Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) sta leta 2007 poročala o 151 995 primerih salmoneloze pri ljudeh v 27 državah članicah Evropske unije (EU), kar pomeni pojavnost 31,1 na populacijo 100 000³. Vendar je očitno, da je število primerov pri ljudeh zelo podcenjeno in je veliko premalo primerov prijavljenih⁴.

Del navedenih primerov pri ljudeh je bil zabeležen v okviru 3 131 izbruhov bolezni, ki se prenašajo s hrano⁵, kar je 64,5 % skupnega števila izbruhov bolezni znanega izvora, ki se prenašajo s hrano. Izbruhi salmonеле so prizadeli 22 705 ljudi, med katerimi jih je bilo 14 % hospitaliziranih, 23 ljudi pa je umrlo. V 95 % izbruhov z znanim serotipom sta bili povzročiteljici *Salmonella* Enteritidis in *Salmonella* Typhimurium.

Ljudje se lahko s salmonelo okužijo z zaužitjem onesnažene hrane (v večini primerov) ali vode. Vir okužbe so najpogosteje proizvodi živalskega izvora, zlasti jajca in meso (oziroma jajčni in mesni proizvodi), izbruhe salmonеле pa povzročajo tudi pekovski proizvodi, sadje, zelenjava in čokolada.

¹ UL L 325, 12.12.2003, str. 1.

² UL L 325, 12.12.2003, str. 31.

³ Zbirno poročilo Skupnosti o gibanjih in virih zoonoz in povzročiteljev zoonoz v Evropski uniji leta 2007 (*The EFSA Journal* (2009) 223).

⁴ Mnenje Odbora EFSA za biološka tveganja o kvantitativni oceni mikrobiološkega tveganja za salmonelo v mesu: Določitev vira salmoneloze pri ljudeh zaradi mesa. *The EFSA Journal* (2008), 625, 1–32.

⁵ Izbruh pomeni dva ali več primerov istega izvora pri ljudeh; taki izbruhi pritegnejo pozornost medijev, posamezni primeri pa ne.

Dodatna skrb za javno zdravje je pojav protimikrobno odporne salmoneloze pri ljudeh zaradi uporabe protimikrobnih sredstev pri reji živali na kmetiji⁶.

3. SPREMLJANJE SALMONELE

3.1. Spremljanje pri ljudeh

Odločba Komisije 2000/96/ES z dne 22. decembra 1999 o nalezljivih boleznih, ki jih bo po Odločbi št. 2119/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta postopoma zajela mreža Skupnosti⁷, določa obvezno spremljanje salmoneloze pri ljudeh. ECDC zbira te podatke prek svoje mreže v državah članicah.

3.2. Spremljanje v hrani in krmi ter pri živalih

Namen Direktive 2003/99/ES je zagotoviti, da se zoonoze, povzročitelji zoonoz in njihova protimikrobna odpornost ustrezno spremljajo in da se zagotovijo primerne epidemiološke preiskave izbruhov bolezni, ki se prenašajo s hrano. Ugotovitve na podlagi spremljanja hrane, živali in krme v državah članicah se v elektronski obliki posredujejo EFSA.

Preiskave izbruhov bolezni, ki se prenašajo s hrano, skupaj s posameznimi primeri, ki se uporabijo za določitev vira, omogočajo opredelitev prednostnih nalog, ki kažejo na živila in živalske populacije, ki bi bili zlasti primerni za izvajanje nadzora salmonele, da se kar najhitreje zmanjša tveganje za javno zdravje in zagotovi celosten pristop. ECDC in EFSA namenjata znatna sredstva razvoju orodij in priporočil za izboljšanje teh preiskav.

EFSA v svojih letnih zbirnih poročilih Skupnosti o zoonozah zbere podatke o krmi, živalih, hrani in ljudeh. Odbor EFSA za biološka tveganja poročilo tudi analizira in pripravi priporočila za izboljšanje spremljanja in razmislek o ukrepih.

Spremljanje salmonele se postopoma usklajuje s skupnimi protokoli vzorčenja in analitskimi metodami, ki so določeni v temeljnih študijah in programih nadzora (glej točko 5) za žive živali ter s skupnimi mikrobiološkimi merili za živila (glej točko 6.2). Tako so postali podatki o razširjenosti primerljivi med državami članicami, načrtuje pa se lahko ocena tveganja na ravni Skupnosti.

Določen je bil referenčni laboratorij Skupnosti za salmonelo, ki usklajuje mrežo nacionalnih referenčnih laboratorijev za izboljšanje metodologije testiranja in zagotovitev visoke kakovosti laboratorijskih analiz v vseh državah članicah.

Ukrep: spodbujati je treba raziskave ali izboljšati spremljanje pri ljudeh, da se lahko bolje oceni dejanska razširjenost salmoneloze pri ljudeh ter bolje primerja razširjenost med državami članicami in, če je mogoče, tretjimi državami.

4. NADZOR SALMONELE V KRMI

⁶ Glej: www.who.int/foodborne_disease/resistance.

⁷ UL L 28, 3.2.2000, str. 50.

Predelane živalske beljakovine morajo biti v skladu z merilom za salmonelo iz Uredbe (ES) št. 1774/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. oktobra 2002 o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi⁸.

Salmonelo so našli tudi v znatnem številu posamičnih zelenjavnih krmil, kot sta sojina moka in moka oljne ogrščice³. Ukrepi iz Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 183/2005 z dne 12. januarja 2005 o zahtevah glede higiene krme⁹, vključno s sistemom HACCP, so zato ključnega pomena za preprečevanje oziroma omejevanje okužbe s salmonelo med prevozom, skladiščenjem in predelavo posamičnih krmil.

Odbor EFSA za biološka tveganja je junija 2008 predložil mnenje o oceni mikrobiološkega tveganja v zvezi s krmili za živali za proizvodnjo hrane. V mnenju je bilo priporočeno, da se za preprečevanje okužb živali določijo merila za salmonelo v (zelenjavni) krmi.

Ukrep: premislek o merilih za salmonelo v krmi. Izmenjava mnenj z državami članicami in zainteresiranimi stranmi že poteka.

5. NADZOR SALMONELE PRI ŽIVALIH

V skladu z določbami Uredbe (ES) št. 2160/2003 se določijo cilji Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti salmonele pri perutnini in prašičih. Za vsako populacijo se uporabi podoben pristop:

- V skladu z Direktivo 2003/99/ES so se nekaj mesecev po pristopu desetih novih držav članic k EU leta 2004 začele temeljne študije o razširjenosti salmonele. Tako so bili zbrani primerljivi podatki o kokoših nesnicah in brojlerjih v 25 državah članicah. Rezultati temeljnih študij o puranih in klavnih prašičih v vseh 27 državah članicah so bili na voljo v prvi polovici leta 2008. V letu 2008 je bila izvedena temeljna študija o salmoneli pri plemenskih prašičih.
- Temeljne študije o perutnini opredeljujejo referenčno razširjenost za določitev cilja za zmanjšanje razširjenosti na podlagi Uredbe (ES) št. 2160/2003. Omogočajo tudi analizo dejavnikov tveganja z namenom razvijanja programov nadzora. Nenazadnje spodbujajo države članice z visoko razširjenostjo, da sprejmejo strožje ukrepe, preden Skupnost uvede zahteve.
- Temeljne študije o prašičih zagotavljajo informacije za analizo stroškov in koristi, preden se za določitev cilja za zmanjšanje razširjenosti uporabi referenčna razširjenost. Poleg tega je za to analizo stroškov in koristi potrebna kvantitativna ocena tveganja, ki jo opravi EFSA. Iz teh analiz stroškov in koristi je izključena perutnina.
- Pri vsakem sprejetju cilja za zmanjšanje razširjenosti države članice in tretje države Komisiji v odobritev predložijo svoje nacionalne programe nadzora.

⁸ UL L 273, 10.10.2002, str. 1.

⁹ UL L 35, 8.2.2005, str. 1.

- Programi nadzora, vključno z usklajenim spremljanjem populacije, se izvajajo po odobritvi, v vsakem primeru pa 18 mesecev po določitvi cilja za zmanjšanje razširjenosti. Dajanje v promet živih živali in jajc je omejeno, če programi nadzora niso bili predloženi ali odobreni ali če so bili odkriti nekateri serotipi salmonele.

5.1. Kokoši za razplod vrste *Gallus gallus*

Z Uredbo Komisije (ES) št. 1003/2005 z dne 30. junija 2005 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003¹⁰ je bil določen cilj za zmanjšanje razširjenosti salmonele v jatah kokoši za razplod. Do konca leta 2009 je lahko največ 1 % odraslih matičnih jat okužen z enim od petih najpogostejših serotipov.

Države članice morajo od začetka nacionalnih programov nadzora, tj. od 1. januarja 2007, v skladu z usklajeno metodo vzorčiti vse jate ali valilnice. Če se odkrije *Salmonella* Enteritidis ali *Salmonella* Typhimurium, se valilna jajca ne smejo več proizvajati, kokoši pa se varno izločijo ali zakoljejo. V letu 2007 je bilo v večini držav članic z enim od petih najpogostejših serotipov še vedno okuženo 1,2 % ali manj jat, s čimer je bil dosežen ali skoraj dosežen cilj. V petih državah članicah je bil odstotek okuženih jate še vedno med 4,2 in 15,4 %.

Od sprejetja Odločbe Komisije 2007/843/ES z dne 11. decembra 2007 o odobritvi programov nadzora za *Salmonello* v matičnih jatah *Gallus gallus* v nekaterih tretjih državah¹¹ je uvoz valilnih jajc in žive perutnine, namenjene za razplod, dovoljen samo iz Združenih držav Amerike, Kanade, Hrvaške, Tunizije in Izraela, ki so edini predložili programe nadzora salmonele, ki se štejejo za enakovredne določbam EU.

5.2. Kokoši nesnice

Temeljna študija je izpostavila večje razlike v razširjenosti pri jatah kokoši nesnic, saj je bilo od 0 do več kot 50 % jat okuženih s salmonelo. Zaradi teh razlik in visoke razširjenosti v številnih državah članicah se je Komisija odločila, da določi cilj za zmanjšanje razširjenosti glede na prejšnje leto, dokler se razširjenost ne zmanjša pod 2 % (Uredba (ES) št. 1168/2006¹²).

V vseh državah članicah se je najpozneje 1. februarja 2008 začel izvajati program nadzora salmonele pri jatah kokoši nesnic, vključno z usklajenim spremljanjem vseh jat vsakih 15 tednov.

Poleg tega je Komisija sprejela ukrepe (Uredba Komisije (ES) št. 1237/2007¹³) za omejitev dajanja v promet konzumnih jajc:

- od 1. novembra 2007, če je jata vir izbruha salmonele pri človeku;
- od 1. januarja 2009, če se odsotnost *Salmonelle* Enteritidis ali *Salmonelle* Typhimurium ne dokaže s spremljanjem.

¹⁰ UL L 170, 1.7.2005, str. 12.

¹¹ UL L 332, 18.12.2007, str. 81.

¹² UL L 211, 1.8.2006, str. 4.

¹³ UL L 280, 24.10.2007, str. 5.

Ker sta Švica in Hrvaška edini predložili enakovredna programa spremljanja, ki sta bila odobrena, sta edini državi, iz katerih je dovoljen izvoz konzumnih jajc v EU. Le iz teh držav in Združenih držav Amerike je dovoljen izvoz žive perutnine, namenjene za nesenje.

5.3. Brojlerji

V državah članicah je bila med oktobrom 2005 in septembrom 2006 izvedena temeljna študija o jatah brojlerjev. Na ravni Skupnosti je bilo pri testiranju 23,7 % jat pozitivnih za salmonelo.

Zato je bil z Uredbo Komisije (ES) št. 646/2007 z dne 12. junija¹⁴ določen cilj za zmanjšanje razširjenosti *Salmonelle* Enteritidis in *Salmonelle* Typhimurium, tj. 1 % ali manj okuženih jat.

V vseh državah članicah se bo najpozneje 1. februarja 2009 začel izvajati program nadzora salmonele pri jatah brojlerjev, vključno s spremljanjem vseh jat, preden se brojlerji pošljejo v zakol.

V skladu z Uredbo (ES) št. 2160/2003 mora biti salmonela od konca leta 2010 naprej „odsotna v 25 gramih“ svežega mesa perutnine, vendar mora Komisija še določiti podrobna pravila.

Enakovredna jamstva za izvoz klavne perutnine je predložila le Švica. Le iz Švice in Združenih držav Amerike je dovoljen izvoz enodnevnih brojlerjev v EU.

Ukrep: Komisija bo do konca leta sprejela podrobna pravila o merilu v zvezi z varnostjo hrane glede salmonele za sveže meso perutnine, vključno z najnižjo pogostostjo vzorčenja, usklajenimi načrti vzorčenja in analitskimi metodami. Ocena o enakovrednosti jamstev tretjih držav, iz katerih je izvoz svežega mesa trenutno dovoljen, bo izvedena, takoj ko bo prišlo do dogovora o podrobnostih v zvezi s trgovino s svežim mesom perutnine v EU.

5.4. Purani

Temeljna študija o puranih je bila izvedena med oktobrom 2006 in septembrom 2007 v vseh državah članicah, vključno z Bolgarijo in Romunijo. Ugotovljeno je bilo, da je v Skupnosti pri vzrejnih puranih za salmonelo pozitivnih 13,6 % jat, pri pitovnih puranih pa 30,7 % jat.

Na podlagi rezultatov temeljne študije je bil z Uredbo Komisije (ES) št. 584/2008 z dne 20. junija 2008¹⁵ določen cilj za zmanjšanje razširjenosti *Salmonelle* Enteritidis in *Salmonelle* Typhimurium, tj. 1 % ali manj okuženih jat.

Komisija trenutno ocenjuje nacionalne programe nadzora, ki so jih predložile države članice in tretje države. Programi nadzora se bodo začeli izvajati na začetku leta 2010.

¹⁴ UL L 151, 13.6.2007, str. 21.

¹⁵ UL L 162, 21.6.2008, str. 3.

Merilo v zvezi z varnostjo hrane za sveže meso perutnine se bo poleg mesa brojlerjev od konca leta 2010 uporabljalo tudi za meso puranov.

Ukrep: ocena in morebitna odobritev programov nadzora držav članic in tretjih držav do konca leta 2009.

5.5. Klavni prašiči

Temeljna študija o klavnih prašičih je bila izvedena med oktobrom 2006 in septembrom 2007 v vseh državah članicah, vključno z Bolgarijo in Romunijo. Na ravni Skupnosti je bilo pri testiranju 10,3 % klavnih prašičev pozitivnih za salmonelo.

Preden se določi cilj Skupnosti, Komisija izvaja analizo stroškov in koristi v skladu z Uredbo (ES) št. 2160/2003. Ta analiza vključuje kvantitativno oceno dejavnikov tveganja in možnosti za ublažitev posledic ter oceno koristi za zdravje ljudi. Izvaja se ob tesnem sodelovanju EFSA, zaključena pa naj bi bila do sredine leta 2010.

Ukrep: cilj za zmanjšanje razširjenosti bo določen, takoj ko bo analiza stroškov in koristi zaključena. Ne glede na zamudo pri določanju cilja za zmanjšanje razširjenosti zaradi potrebnega zbiranja primerljivih podatkov med 27 državami članicami in analize stroškov in koristi trenutno veljavni pravni okvir, zlasti uredbe o higieni (glej točko 6.1) in Uredba o mikrobioloških merilih za živila (glej točko 6.2), že zagotavlja visoko raven varnosti hrane.

5.6. Plemenski prašiči

Od januarja do decembra 2008 je bila v vseh 27 državah članicah izvedena temeljna študija o plemenskih prašičih. Preden se določi cilj Skupnosti, bo Komisija podobno kot za klavne prašiče izvedla analizo stroškov in koristi. Ta analiza vključuje kvantitativno oceno dejavnikov tveganja in možnosti za ublažitev posledic ter oceno koristi zmanjšanja razširjenosti salmonеле pri pitovnih prašičih. Izvaja se ob tesnem sodelovanju EFSA, zaključena pa naj bi bila do konca leta 2010.

Ukrep: cilj za zmanjšanje razširjenosti salmonеле pri plemenskih prašičih bo določen, takoj ko bo zaključena analiza stroškov in koristi, kar bo po datumu, določenem v Uredbi (ES) št. 2160/2003.

6. NADZOR SALMONELE V ŽIVILIH

6.1. Uredbe o higieni

Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 852/2004 z dne 29. aprila 2004 o higieni¹⁶ živil določa splošna pravila o higieni živil za nosilce živilske dejavnosti. Z izvajanjem postopkov na podlagi HACCP in dobre higienske prakse zagotavlja varnost hrane v celotni prehranski verigi.

¹⁶ UL L 139, 30.4.2004, str. 1; kakor je bila popravljena z UL L 226, 25.6.2004, str. 3.

Uredba (ES) št. 853/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o posebnih higienskih pravilih za živila živalskega izvora¹⁷ dopolnjuje pravila iz Uredbe (ES) št. 852/2004 v zvezi z nepredelanimi in predelanimi proizvodi živalskega izvora. Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 854/2004 z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi¹⁸, zagotavlja, da se to pravilno izvaja.

Te uredbe zagotavljajo splošni okvir za higienske pogoje, ki omejujejo prisotnost salmonеле v živilih. Trenutno se pripravljaja poročilo o oceni izvajanja uredb.

6.2. Uredba (ES) št. 2073/2005 o mikrobioloških merilih za živila

Uredba (ES) št. 2073/2005 z dne 15. novembra 2005¹⁹ določa mikrobiološka merila za nekatere mikroorganizme in izvedbena pravila, ki jih morajo upoštevati nosilci živilske dejavnosti.

Uredba določa merila v zvezi z varnostjo hrane za salmonelo v 18 skupinah živil, vključno z mletim mesom in mesnimi pripravki, strojno ločenim mesom, jajčnimi proizvodi, sladoledom in sušenimi začetnimi formulami za dojenčke. Ta merila določajo sprejemljivost živil, danih v promet.

V navedeni uredbi so določena tudi merila higiene za salmonelo pri predelavi klavnih trupov brojlerjev, puranov, prašičev, govedu, ovac, koz in konjev. Ta določajo indikativno vrednost, nad katero je za vzdrževanje higiene med predelavo potrebno sprejeti popravni ukrep.

7. NADZOR NAD ODPORNOSTJO NA ANTIBIOTIKE PROTI SALMONELI

7.1. V EU

EFSA je v zadnjih letih poročala o povečanju števila izolatov salmonеле pri človeku, ki so odporni proti antibiotikom²⁰.

Odpornost izolatov salmonеле pri prašičih, govedu in do določene stopnje pri brojlerjih ter v mesu navedenih živali je bila zelo podobna tisti pri ljudeh. To jasno kaže na prisotnost skupine izolatov salmonеле, ki so odporni na antibiotike, pri živalih na kmetiji in hrani njihovega izvora.

Uporaba antibiotikov, razen kokcidiostatikov in sredstev proti histomonijazi, kot krmnih dodatkih je v EU prepovedana od 1. januarja 2006. Poleg tega se antibiotiki smejo uporabljati kot posebna metoda za nadzor salmonеле pri perutnini v izjemnih razmerah, kot je jasno opredeljeno v Uredbi Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne

¹⁷ UL L 139, 30.4.2004, str. 55; kakor je bila popravljena z UL L 226, 25.6.2004, str. 22.

¹⁸ UL L 139, 30.4.2004, str. 206; kakor je bila popravljena z UL L 226, 25.6.2004, str. 83.

¹⁹ UL L 338, 22.12.2005, str. 1.

²⁰ Zbirno poročilo Skupnosti o gibanjih in virih zoonoz, povzročiteljih zoonoz, odpornosti proti protimikrobnim sredstvom in izbruhih bolezni, ki se prenašajo s hrano, v EU leta 2006 (*The EFSA Journal* (2007) 130).

1. avgusta 2006²¹. Ob upoštevanju te prepovedi so programi nadzora za zmanjšanje razširjenosti salmonеле pri nekaterih populacijah živali na kmetiji morda najučinkovitejši način za zmanjšanje razširjenosti salmonеле, odporne na antibiotike.

Komisija je sprejela usklajena pravila za spremljanje odpornosti pri izolatih salmonеле²², da bi lahko dobila primerljive informacije od vsake države članice.

Poleg tega je bil vzpostavljen referenčni laboratorij Skupnosti in mreža nacionalnih referenčnih laboratorijev za protimikrobno odpornost²³, da bi se izboljšala metodologija preskusov in zagotovila visoka kakovost laboratorijskih analiz v vseh državah članicah.

Komisija je pooblastila ustrezna znanstvena telesa SCENIHR²⁴, EFSA, EMEA²⁵ in ECDC za oceno tveganja zaradi protimikrobne odpornosti pri povzročiteljih zoonoz, vključno s salmonelo.

Ukrep: Komisija bo pregledala oceno tveganja, ki jo bodo pripravili SCENIHR, EFSA, EMEA in ECDC, ter po potrebi preučila ustrezne možnosti.

7.2. Na mednarodni ravni

Evropska skupnost je od leta 2007 prevzela tudi glavno vlogo pri razvoju možnosti upravljanja v okviru ad hoc medvladne delovne skupine o protimikrobni odpornosti, ki jo je vzpostavila komisija FAO/SZO za Codex Alimentarius. Natančno se spremlja pripravljalo delo Svetovne organizacije za zdravje živali (OIE).

Ukrep: Komisija bo še naprej podpirala sprejetje smernic Codexa o protimikrobni odpornosti do leta 2011.

8. POSEBNA JAMSTVA

Finski in Švedski so bila ob pristopu odobrena posebna jamstva v zvezi s salmonelo. Druge države članice, ki želijo na Finsko in Švedsko poslati meso ali jajca, morajo po strogem postopku preverjanja vzorcev dokazati, da proizvodi niso okuženi s salmonelo. Razlog za odobritev posebnih jamstev so bile ugodne epidemiološke razmere na Finskem in Švedskem ter strogi ukrepi, ki jih državi uporabljata v okviru svojih programov nadzora.

Vsaka država članica ali regija države članice, ki ima program nadzora priznan kot enakovreden priznanima programoma za Finsko in Švedsko, lahko pridobi enaka posebna jamstva.

²¹ UL L 212, 2.8.2006, str. 3.

²² Odločba 2007/407/ES z dne 12. junija 2007 o usklajenem spremljanju odpornosti proti protimikrobnim sredstvom salmonеле pri perutnini in prašičih, UL L 153, 14.6.2007, str. 26.

²³ Uredba (ES) št. 776/2006 z dne 23. maja 2006 o spremembi Priloge VII k Uredbi (ES) št. 882/2004 glede referenčnih laboratorijev Skupnosti, UL L 136, 24.5.2006, str. 3.

²⁴ Znanstveni odbor za nastajajoča in na novo ugotovljena zdravstvena tveganja.

²⁵ Evropska agencija za zdravila.

Danska je leta 2007 vložila zahtevke za posebna jamstva v zvezi s salmonelo v mesu brojlerjev in jajcih, podobna tistim, ki so bila odobrena Finski in Švedski. Vendar se razširjenost salmonelle na Danskem še ni obravnavalo kot dovolj nizka, da bi zahtevo podprla večina držav članic.

Ukrep: Komisija bo ponovno preučila posebna jamstva Danske, ko se bo razširjenost dodatno znižala, in še naprej ocenjevala zahtevke držav članic za pridobitev posebnih jamstev.

9. USPOSABLJANJE NA PODROČJU NADZORA NAD ZOONOZAMI

Leta 2007 in 2008 je bilo v okviru programa „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“ organiziranih pet štiridnevni usposabljanj na področju spremljanja in nadzora zoonoz. Nadzor salmonelle je glavna tema takšnega usposabljanja. Cilja tega usposabljanja sta bila:

- približno 200 udeležencem iz pristojnih organov posredovati ustrezno znanje za načrtovanje ali prilagajanje nacionalnih programov/načrtov za nadzor zoonoz v skladu z zakonodajo EU;
- odločitve uskladiti s pričakovanji EU v okviru spremljanja in nadzora zoonoz ter uporabe mikrobioloških meril pri živilih.

Usposabljanje bo ponovljeno v letih 2009 in 2010 za druge udeležence.

Leta 2006, 2007 in 2008 je bilo organizirano splošnejše usposabljanje glede uporabe HACCP, ki je pritegnilo več kot 1 100 udeležencev iz vseh držav članic in 15 držav, ki niso članice EU.

10. SESTANEK DELOVNE SKUPINE ZA NADZOR SALMONELE

Komisija je vzpostavila delovno skupino za nadzor in izkoreninjenje zoonoz, da bi izboljšala učinkovitost ukrepov, ki so jih sprejele države članice, in razmerje med stroški in koristmi programov nadzora, ki jih sofinancira Skupnost, kakršen je program v zvezi s salmonelo.

Med septembrom 2007 in marcem 2009 so bili organizirani štirje regionalni sestanki, ki so posebej obravnavali nadzor salmonelle. Komisija in države članice, ki so se udeležile sestanka, so preučile nacionalne programe nadzora za perutnino, izmenjale izkušnje glede njihovega izvajanja ter opredelile območja, na katerih je treba dodatno ukrepati.

Ukrep: Komisija bo še naprej organizirala posebne priložnostne sestanke za tiste države članice, katerih programi za nadzor salmonelle se sofinancirajo.

11. SOFINANCIRANJE SKUPNOSTI ZA PROGRAME NADZORA SALMONELE

V skladu z Odločbo Sveta 90/424/EGS z dne 26. junija 1990 o odhodkih na področju veterine²⁶ lahko programe nadzora zoonozne salmonele sofinancira Skupnost.

Za leto 2008 je dvajset držav članic predložilo programe nadzora salmonele za jate kokoši nesnic vrste *Gallus gallus*, ki so se šteje za upravičene do sofinanciranja, devetnajst držav članic pa je prejelo finančno podporo Skupnosti za izvajanje svojih programov nadzora salmonele pri matičnih jatah perutnine. Ukrepi, ki jih sofinancira Skupnost, vključujejo izdatke organov držav članic za bakteriološko testiranje, nakup cepiv in nadomestila za uničenje jat. Za leto 2008 je bilo za nadzor salmonele namenjenih skupaj 29 935 000 EUR sredstev Skupnosti.

Za leto 2009 je 20 držav članic predložilo programe nadzora salmonele za matične jate vrste *Gallus gallus*, pri čemer je bilo predloženih 22 vlog za sofinanciranje programov nadzora za kokoši nesnice vrste *Gallus gallus*, 16 držav članic pa je predložilo vloge za financiranje programov nadzora salmonele za brojlerje.

V letu 2009 se stroški analize za potrditev učinkovitosti uporabe razkužil štejejo kot upravičeni zaradi prve izvedbe.

12. SODELOVANJE ZAINTERESIRANIH STRANI

Zakonodaja Skupnosti o nadzoru salmonele je namenjena povečanju varnosti hrane za potrošnike. Evropski proizvajalci bodo morda tudi v boljšem položaju glede mednarodne trgovine, saj so nekatere države uvoznice zelo pozorne na prisotnost salmonele v hrani, številne države izvoznice pa trenutno težko izpolnjujejo stroge zahteve EU.

Vendar se na začetku izvajanja programa nadzora, ko je razširjenost še sorazmerno visoka, ne sme podcenjevati socialnega in ekonomskega učinka ukrepov. Pripravljenost zainteresiranih strani za sodelovanje v programu nadzora je zato bistvenega pomena za njegovo pravilno in uspešno izvajanje.

Zato Komisijo veseli, da zainteresirane strani oblikujejo smernice Skupnosti za dobro higiensko prakso, zlasti da:

- sta se Odbor Združenja kmetijskih proizvajalcev EU / Združenje kmetijskih zadrug EU (COPA/COGECA) ter Evropska unija trgovcev z jajci, jajčnimi proizvodi, perutnino in divjadjo na debelo (EUWEP) sporazumela o oblikovanju smernic Skupnosti za dobro higiensko prakso v jatah kokoši nesnic;
- sta se COPA/COGECA ter Združenje predelovalcev perutnine in trgovine s perutnino v EU (a.v.e.c) sporazumela o oblikovanju smernic Skupnosti za dobro higiensko prakso v jatah pitovnih piščancev in v klavnicah.

Oboje smernice se osredotočajo na nadzor salmonele.

²⁶ UL L 224, 18.8.1990, str. 19.

Ukrep: Komisija bo še naprej spodbujala vključene zainteresirane strani, da oblikujejo smernice za dobro higiensko prakso, zlasti pri proizvodnji svinjine.

13. RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI

Komisija je v okviru šestega in sedmega raziskovalnega okvirnega programa začela in podprla številne pobude v zvezi s salmonelo in protimikrobno odpornostjo. Tako se npr. mreža odličnosti MEDVETNET v okviru šesta okvirnega programa osredotoča na preprečevanje in nadzor zoonoz (predvsem tistih, ki se prenašajo s hrano). Čezatlantsko sodelovanje strokovnjakov o najboljših pristopih pri boju proti zoonozam bi lahko bilo uporabno.

14. SKLEPNE UGOTOVITVE

Uredba (ES) št. 2160/2003 se trenutno osredotoča na nadzor salmonele v primarni proizvodnji perutnine in prašičev. Komisija je bila uspešna pri določanju ciljev za zmanjšanje razširjenosti salmonele v skladu z zahtevami iz zakonodaje. Samo v primeru prašičev je precejšnja zamuda pri določitvi cilja zaradi potrebe po zbiranju primerljivih podatkov o razširjenosti v vseh 27 državah članicah in zahteve po izvedbi analize stroškov in koristi. Pred določitvijo cilja za zmanjšanje pri prašičih je treba opraviti podrobno analizo stroškov in koristi, saj na podlagi trenutnih znanstvenih mnenj in izkušenj nekaterih držav članic takšno zmanjšanje ni upravičeno.

Komisija se ni omejila le na sprejetje izvedbenih določb Uredbe (ES) št. 2160/2003, temveč je sprejela tudi dodatne ukrepe za povečanje možnosti uspeha svojega pristopa, kot so na primer:

- zagotavljanje usposabljanja za pristojne organe v državah članicah in tretjih državah;
- spodbujanje evropskih zainteresiranih strani k aktivni udeležbi;
- zagotavljanje finančne podpore državam članicam.

Nadzor salmonele je bil vključen tudi v širši pristop k nadzoru patogenov v celotni prehranski verigi v skladu s pristopom Komisije „od vil do vilic“, pri čemer so bili upoštevani morebitni negativni stranski učinki, kot je povečanje protimikrobne odpornosti.

Komisija je z namenom preverjanja rezultatov svojih prizadevanj in prizadevanj držav članic z zbiranjem referenčnih vrednosti prek temeljnih študij, s povezovanjem laboratorijev v mreže in usklajevanjem postopka vzorčenja okrepila spremljanje salmonele.

Odkar je bila sprejeta Uredba (ES) št. 2160/2003 o nadzoru nad zoonozami, sta se zavedanje in motivacija pristojnih organov in zainteresiranih strani za boj proti salmoneli znatno povečala, kar je pogosto privedlo do ukrepov, še preden so določbe Skupnosti postale obvezne. Že analiza trenda salmoneloze pri ljudeh od leta 2004 do 2007, prikazanega na sliki 1 kaže na učinek na javno zdravje. Poleg tega se pričakuje

bistveno zmanjšanje od leta 2009 (omejitve za konzumna jajca) in od leta 2011 (merilo v zvezi z varnostjo hrane za meso perutnine).

Graf 1: število sporočenih primerov salmoneloze v EU25 med letoma 2004 in 2007

